

LIETUVIŲ BENDRUOMENĖS ŠVEDIJOJE INFORMACINIS LEIDINYS

Nyhetsblad för Litauiska Föreningen i Sverige

Nr. 1 (7)

2006 m. sausis

Mieli bendruomenės nariai ir bičiuliai,

Vėl artėja pagrindinė mūsų šventė, Vasario 16-oji, į kurią susirenkame pabendrauti ir pasiklausti naujienų iš Lietuvos.

Augant mūsų būriui, didėja ir šventės dalyvių įvairovė, poreikis ir dėmesys Lietuvos istorijai, kultūrai bei tradicijoms. Ši šventė - puiki proga pristatyti Lietuvą ir kitas tautas, tarp kurių mes gyvename ir dirbame.

Lietuvių bendruomenės Švedijoje valdyba sveikina visus su tradicine Lietuvos nepriklausomybės diena, kviečia apsilankyti šventėje ir kartu prisiminti sunkias, bet reikšmingas tautos ir valstybės kūrimo dienas.

Labai laukiame jūsų vasario 18 dieną.

LBŠ valdyba

Kära föreningsmedlemmar och vänner!

Vår viktigaste årsfest, den 16:e februari, inträffar snart igen. Vi kommer att träffas för att umgås med varandra och få nyheter från Litauen. Styrelsen för Litauiska Föreningen i Sverige gratulerar alla på Litauens nationaldag och inbjuder er att samlas på festen den 18 februari.

LFS styrelse

Kaip šiandien atrodo Lietuvių bendruomenė Švedijoje

Virginija Langbakk

LBŠ pirmininkė/LFS ordförande

Pernai, planuodama naujas veiklos sritis, Bendruomenės valdyba nusprendė apklausti Bendruomenės narius ir bičiulius apie jų amžių, išsilavinimą, nuomonę apie bendruomenės veiklos formas, rengiamus renginius, susitikimų skaičių ir surinkti pageidavimus dėl būsimų darbo sričių ar prioritetų.

Šiame laikraštyje pristatome kelias sritis ir mintis.

Mūsų bendruomenėje labai įvairūs ir išprusę žmonės

Į anketoje pateiktus klausimus atsakė 86 žmonės, 33 moterys ir 44 vyrai, iš jų 22 švedai (6 moterys ir 16 vyrų). (Ne visi respondentai atsakė į visus klausimus, todėl pateikiami tik žinomi skaičiai.) Didžiausia dalis atsakymų buvo gauta iš LBŠ narių (80 procentų). Vyraujanti amžiaus grupė tarp lietuvių buvo 30-39 metai ir iki 30 metų, o švedų- 40-49 ir 30-39 metai.

Dauguma apklaustųjų (75 procentai) turi aukštąjį

universitetinį išsilavinimą, kas tik patvirtina per pastaruosius penkerius metus spaudoje ir oficialioje statistikoje minėtą informaciją.

Įdomus pragyventų metų Švedijoje pasiskirtymas lietuvių grupėje, jie pasidalina lygiai į tris pagrindines grupes- 2-4 metai, 5-10 ir virš dešimt metų. Turint galvoje tai, kad per paskutinius dvejus metus į Švediją atvykusių lietuvių skaičius žymiai išaugo, peršasi išvada, kad pagrindinė LBŠ renginius lankančių žmonių dalis - ne jie, o seniau čia gyvenantys lietuviai, ir kad naujai atsikėlusios šeimos arba nieko nežino apie bendruomenę, arba dar nenori į ją įsijungti.

Lietuvaitėms Švedijoje nelengva rasti darbą

Atsakymai apie užimtumą rodo gana ryškų skirtumą tarp švedų ir lietuvių. Pagrindinė švedų dalis (18 iš 22) turi pastovų darbą ir tik du asmenys yra bedarbiai, tuo tarpu lietuvių atsakymai pasiskirsto po visas

tęsinys 2 psl.

atkelta iš 1 psl.

kategorijas. Didžiausia dalis atsakiusiųjų (38 iš 62) turi pastovų užimtumą, nedirbančių žmonių grupėje persvarą sudaro jaunos ir darbingo amžiaus moterys (9 iš 12 nedirbančių). Laikiniai dirbančių skaičius pasiskirsto gana tolygiai tarp vyrų ir moterų. Mažiausią respondentų grupę sudaro pensininkai ir studentai.

Tokia didelė bedarbių lietuvių moterų dalis, ypač lyginant su aukštu vidutiniu išsilavinimo lygiu, liudija apie sudėtingą integravimosi į darbo rinką procesą. Jeigu Bendruomenei ir Valdybai pavyktų sukurti kažkokius darbo rinkos intergavimą palengvinančius būdus ar projektus, tai būtų labai didelis pasiekimas ir pavyzdys kitų šalių lietuvių bendruomenėms.

Bendruomenės veikla gavo gerą įvertinimą

Dauguma (71 %) visų apklaustųjų patvirtino, kad bendruomenės veikla yra pakankama ir tik penki lietuviai teigia, kad nepakankama. Iš penkių veikla nepatenkintų žmonių du nėra LBS nariai, dėl ko vienas iš paaiškinimų galėtų būti tas, kad jie dėl nepakankamos veiklos nenori tapti nariais, arba kad nebūdami nariais jie negauna visos informacijos apie naujus bendruomenės renginius.

Aštuoni asmenys (6 lietuviai ir 2 švedai) pageidautų kokios nors specialios Bendruomenės veiklos srities, bet ne visi pažymėjo, kokia ta sritis galėtų būti, todėl žemiau pristatome visus individualiai surašytus pasiūlymus.

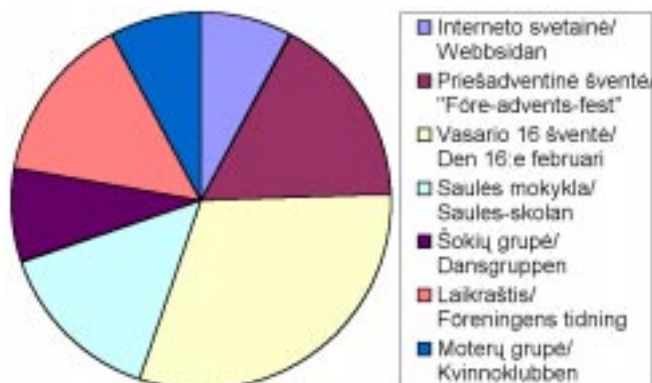
Nauji pageidavimai

Tiek vyrai, tiek moterys siūlė rengti susitikimus su kitų kultūrų atstovais ar bendruomenėmis, šv. Kalėdas ir suneštines vakarones, lietuviškas diskotekas ir vakarus, derliaus šventes ir koncertus. Švediškai atsakinėjusi grupė dar pageidavo kalbos kursų ir daugiau švenčių.

Visos veiklos sritys mėgstamos

Vasario 16-osios ir Priešadventinė šventė pasirodė pačios mėgstamiausios iš visų renginių ir veiklos sričių ir gavo 55 bei 30 bendro skaičiaus balsų. Šias šventes vienodai vijosi (26 ir 26), aišku, tik lietuviškuose atsakymuose pažymėti mokykla ir laikraštis. Moterų

Grafiškas įvairių darbo sričių pasirinkimas Grafisk bild av de önskade verksamhetsområdena

grupė, šokių grupė ir interneto svetainė pasidalino likusiomis vietomis ir surinko po 14 balsų. Įdomu paminėti, kad interneto svetainė pažymėta ir trijuose švedų atsakymuose, kas rodo strategišką šios veiklos svarbą, ypač pristatant Lietuvą Švedijoje ir plečiant ryšius su švediškai kalbančiais būsimais ar esamais nariais.

Kitus atsakymus ir pasiūlymus pristatysime kitame Bendruomenės laikraščio numeryje. Dėkui už mintis ir pasiūlymus.

Sammanfattning

Så ser Litauiska föreningen ut i Sverige idag

Förra året gjorde LFS styrelse en enkät för att få veta mer om föreningens medlemmar och deras åsikter om föreningens verksamhet.

86 personer svarade på enkäten. Vi vet att det var 33 kvinnor och 44 män, 22 av dem var svenskar, 6 kvinnor och 16 män. (Alla svarade inte på alla frågor!). 80% av dem som svarade var LFS-medlemmar. Dominerande åldersgrupp bland litauerne var 39 år och yngre, bland svenskarna 30-49 år. 75% av de som svarade har universitetetsutbildning.

Litauerne i Sverige kan delas in i tre lika stora grupper efter hur länge de har bott här: 2-4, 5-10 och över 10 år. Tänk på att många litauer har kommit till Sverige de sista två åren men det är inte de som kommer på föreningens möten.

Svaren om sysselsättning visar på en stor skillnad mellan litauer och svenskar. Bara 2 svenskar av 22 var arbetslösa. Bland litauerne hade 38 av 62 permanent arbete. 9 av de 12 arbetslösa litauerne var unga kvinnor. Tillfälligt arbete fördelas jämnt mellan kvinnor och män. Pensionärer och studenter utgör den minsta gruppen.

71 % av de som svarade påstod att föreningens verksamhet är helt tillräcklig. Bara 5 litauer tyckte tvärtom. 2 av de 5 litauerne är inte medlemmar.

6 litauer och 2 svenskar skulle vilja ha någon specialverksamhet, men inte alla skrev exakt vilken.

Både män och kvinnor föreslog att föreningen borde arrangera möten med representanter från andra kulturer eller föreningar, julfester, knytkalas, litauiska disco-kvällar, konserter och andra fester. Svenskarna önskade språkkurser och fler fester.

“Den 16:e-februari”-festen fick 55 och “Före-advents-festen” fick 30 röster och blev de mest omtyckta arrangemangen. Saules-skola och föreningens tidning fick vardera 26 röster. Kvinnoklubben, dansgruppen och webbsidan fick 14 röster vardera.

Andra svar och förslag kommer vi att presentera i nästa nummer av Nyhetsbladet. Vi tackar alla för idéer och förslag.

Metinis LBS susirinkimas

Virginija Langbakk
LBS pirmininkė/LFS ordförande

Praėjusių metų spalio 29 dieną vyko Visuotinis LBS narių susirinkimas, kuris pagal LBS narių sprendimą pirmą kartą buvo atskirtas nuo Vasario 16-osios dienos minėjimo ir perkeltas į rudenį.

Metinio susirinkimo data pakeista dėl to, kad organizuojant Metinį susirinkimą rudenį, galima išnaudoti galimybę pristatyti nariams išsiplėtusią Bendruomenės veiklą ir paminėti Vėlines, dalyvaujant brolių pranciškonų laikomose šv. mišiose, o Vasario 16-osios minėjimą paskirti vien kultūros ir tradicijų šventei.

Sammanfattning - LFS årsmöte

År 2005 var första gången som föreningens årsmöte hölls avskilt från Nationaldagen den 16 februari. Det inföll på hösten, den 29 oktober. Styrelsen anser att detta ger mera tid på årsmötet för presentation av föreningens verksamhet och för att hålla litauisk mässa. På festen den 16:e februari blir det därmed mera tid för traditioner och kultur.

Styrelsen nyvaldes för åren 2005-2007: Egle Marcinkeviciute (sekreterare och tidningens redaktör), Daiva Eskilsson (kassör), Vaida Gudaityte (ansvarig för tillställningar), Edita Säaf (ansvarig för kulturell verksamhet), Alma Vaskyte (ansvarig för dansgruppen) och Viktorija Bates (ansvarig för kvinnoklubben och dokumentredigering). Virginija Langbakk valdes till föreningens ordförande.

Be tokių pagrindinių klausimų kaip Valdybos ir darbo grupių ataskaitos ir projektų pristatymas, Metinis susirinkimas išrinko naują Valdybą ir Bendruomenės pirmininkę, bei patvirtino naują nario mokestį.

Į LBS valdybą 2005-2007 metams nariai išrinko Eglę Marcinkevičiūtę (sekretorė ir laikraščio redaktorė), Daivą Eskilsson (įždininkė), Vaidą Gudaitytę (atsakinga už renginius), Editą Sääf (atsakinga už kultūrą), Almą Vaškytę (atsakinga už šokių grupę) ir Viktoriją Bates (atsakinga už moterų grupę ir dokumentų redagavimą). Bendruomenės pirmininke išrinkta Virginija Langbakk.

Vyksta Visuotinis LBS narių susirinkimas. Kalba pirmininkė./ LFS årsmötet pågår. Ordföranden talar.

Nario mokestis

Daiva Eskilsson
LBS įždininkė/LFS kassör

Lietuvių bendruomenės Švedijoje susirinkime (vykusiame 2005 m. spalio 29 d.) vienbalsiai nustatytas naujas nario mokestis.

Nuo 2005 m. spalio mėnesio LBS narystė yra **dvejopa**:

1. **Individuali narystė.** Nario mokestis **150 kr.** per metus, viena balsavimo teisė, vienas informacinis leidinys, renginiuose – nuolaida **vienam** nariui.

2. **Šeimos narystė.** Nario mokestis **200 kr.** per metus, viena balsavimo teisė, vienas informacinis leidinys, renginiuose – nuolaida **visiems** šeimos nariams.

Labai prašome nedelsti ir artimiausiu metu sumokėti nario mokestį už 2006 metus į LBS **PG** sąskaitą **22 30 29-0, LFS.**

Nurodykite vardą, pavardę ir už kokią narystę mokate.

Sammanfattning - Medlemsavgift

Årsmötet den 29 oktober röstade enhälligt för att förändra medlemsavgiften.

Sedan oktober 2005 finns det numera **två** sorters medlemskap:

1. **Personligt medlemskap.** Medlemsavgiften är **150 kr** per år. Man har en röst vid omröstningar, får ett exemplar av tidningen och rabatt för bara **en person** på olika tillställningar.

2. **Familjens medlemskap.** Medlemsavgiften är **200 kr** per år. Man har en röst vid omröstningar, får ett exemplar av tidningen och rabatt för **alla familjemedlemmar.**

Vi ber dig att betala in medlemsavgiften för år 2006 utan dröjsmål till **PG 22 30 29-0, LFS.** Glöm inte skriva namn, efternamn och för vilken typ av medlemskap du betalar, på blanketten.

Kalėdų šventė

Edita Sääf

LBŠ valdybos narė/LFS styrelsemedlem

Snieguotą 2005-ųjų metų gruodžio 11-osios dieną Lietuvos ambasadoriaus Švedijoje rezidencija prisipildė vaikų klegesio. Šeimos kartu su savo mažyliais susirinko į kasmet Saulės mokyklos organizuojamą Kalėdų šventę. Smagu buvo pasižiūrėti ir pasiklausyti mokytojų ir

ladinių gėrybių vaikams. O kur dar laukimo momentas pasitinkant Kalėdų senį su maišu dovanų?!...

Po pramoginės dalies visų laukė gėrybėmis nukrautas Kūčių stalas. Į lietuviškų kalėdinių patiekalų puokštę puikiai "įsikomponavo" švediskas "julumustas", nestigo nei aguonų pieno su kalėdaičiais, nei kalėdinių pyragų.

Trumpai tariant, visi buvo linksmi ir laimingi, susitikę draugus ir pažįstamus, galėdami pasveikinti vieni kitus su artejančiomis šventėmis ir palinkėti sėkmės naujais 2006-aisiais metais.

Vaikų spektaklis /Skådespelet

vaikų paruošto spektaklio "Kalėdos mieste". Pasakų močiutės padedami, vaikai nuvedė savo žiūrovus į eiliuotą Pasakų šalį, ir skendinčią prieblandoje salę užliejo paslaptingi muzikos garsai... Išmoningi karpiniai languose, vaizduojantys snaudžiantį miestą, šventiškai išpuošta eglė, na, ir, žinoma, spalvingi vaikų kostiumai – viskas skleidė šventišką kalėdinę nuotaiką. Džiaugsmingas šurmulyš nusirito per salę, kuomet pats ambasadorius žengė link eglutės, nešdamas didelę dėžę šoko-

Kūčių stalas / Julbordet

Sammanfattning

Den 11 december 2005 samlades litauiska familjer med barn traditionsenligt i litauiska ambassadörens hem för att hålla julfest. Saules-skolans barn visade ett skådespel. Senare kom den litauiska jultomten med en stor säck julklappar och ambassadören med två stora kartonger med choklad.

Efter julklappsutdelningen samlades alla vid det traditionella litauiska julbordet med svensk julmust.

*Kalėdų senelis su maišu dovanų /
Litauiska jultomten med den stora säcken*

Naujas semestras Saulės mokykloje

Regina Molina

Tėvų komiteto pirmininkė/Föräldrakommitté ordförande

Po žiemos atostogų Lietuvių Saulės mokykla vėl atveria duris visiems vaikams nuo 2 m., kurie nori pagilinti lietuvių kalbos žinias ar ją išmokti.

Visi esate laukiami ABF patalpose, adresu Sveavägen 41, 4 aukštas. Užsiėmimai vyksta kas antrą sekmadienį 10.15 – 12.00 su trumpa 15 minučių pertraukele.

Pamokų tvarkaraštis:

Sausis – 15, 29 d., vasaris – 12 d.,
kovas – 5, 12, 26 d., balandis – 2, 23 d.,
gegužė – 7, 21 d., birželis – 4 d.

Daugiau apie Saulės mokyklą galite sužinoti per internetą: www.qedata.se/lbs/saules_mokykla. Visais

jums rūpimais klausimais kreipkitės į Reginą: telefonais: 070-292 65 95, 08-792 18 39 arba regina.molina@bredband.net

Sammanfattning

Saules-skolan börjar en ny termin för alla barn från 2 års ålder som vill lära sig litauiska. Lektionerna hålls varannan söndag kl. 10.15 - 12.00 i ABF-huset på Sveavägen 41, 4 tr. Schemat: 15 och 29 januari, 12 februari, 5, 12 och 26 mars, 2 och 23 april, 7 och 21 maj och 4 juni. Mer information finns på webbsidan: www.qedata.se/lbs/saules_mokykla.

Ni kan också ringa till Regina på telefon: 070-292 65 95, 08-792 18 39 eller skriva till regina.molina@bredband.net.

Broliai pranciškoniai Švedijoje

Lina Aleksandrauskienė

Gražus bendravimas užsimezgė praėjusių metų pavasarį, kai mūsų bendruomenę aplankė broliai pranciškoniai. Jie nuostabiai mums tarnavo "Draugystės tilto" metu. Kaip tik tuo metu turėjau garbės keletą naktų juos apnakvindinti mūsų šeimos namuose. Turiu pasakyti, buvau maloniai nustebinta jų paprastumu, šiltu bendravimu, iniciatyvumu. Pastebėjau, kad broliai Algis ir Paulius mielai leidžia laiką vaikų apsuptyje. Įsikalbėjome - pasirodo, jie dirba su euroskautais. Pasiūliau surengti pažintinę iškylą į gamtą ateinančią vasarą tema "kas tai yra būti skautu". Iškylą su nakvyne ir prie laužo. Dar kartą lankėsi broliai pranciškoniai rudenį,

Sammanfattning

Vår förening började få besök av franciskanermunkar i våras. Senare hjälpte de till mycket på sommarlägret "Draugystes tillas". Bröderna Algis och Paulius tillbringar gärna sin tid med barn. De berättade att de arbetar med euroscouterna. Lina föreslog för bröderna att de skulle göra en utflykt på temat "Vad det innebär att vara scout" under den kommande sommaren. Sista gången munkarna besökte vår förening var i höstas, då de höll en mässa i St. Eugenias kyrka.

I framtiden planerar vi att munkarna ska komma till Sverige två gånger per år. De kommer då att hålla mässa och träffa Saules-skolans barn.

lapkričio mėnesį. Tarnavo žmonėms savo maldomis ir laikė šv.mišias šv.Eugenijos bažnyčioje. Mielai lankėsi šeimų namuose: Ginto ir Giedrės Grigelionių, Antano ir Laimos Romų, Reginos Molinos. Jų vardu dėkojame šioms šeimoms už svetingumą ir rūpestį.

Ateityje yra planuojama, kad broliai pranciškoniai būtų svečiuose pas mus Švedijoje porą kartų per metus. Laikytų šv.mišias ir atvyktų pas vaikus į Sekmadieninę mokyklėlę. Naudojuosi proga pasakyti: mielieji, nebūkite kuklūs, atverkite savo namų duris brangiems svečiams.

Lina su broliais pranciškoniais Pauliumi ir Kazimieru /
Lina med franciskanermunkar

Priešadventinė vakaronė

Eglė Marcinkevičiūtė

LBŠ valdybos sekretorė/LFS styrelsessekreterare

Mišios/Mässan

rinkimu, Bendruomenei nusprendus Metinį perkelti iš vasario mėnesio į rudenį (žr. "Informaciją apie Metinį LBŠ susirinkimą"). Šventė vyko šv. Eugenijos bažnyčios parapijos patalpose. Ji prasidėjo šv. mišiomis

2005 m. spalio 29 d. vyko tradicinė Bendruomenės Priešadventinė vakaronė, kuri pirmą kartą buvo rengiama kartu su Metiniu susi-

bažnyčioje, laikomomis Švedijos lietuvių globančių vienuolių pranciškonų.

Po šv. mišių Bendruomenės nariai Lina ir Artūras Aleksandrauskai svečius vaišino skaniais lietuviškais patiekalais. Vėliau nuotaikingai pasirodė šokių grupės "Baltija" šokėjai, buvo demonstruojamas brolių pranciškonų iš Lietuvos atvežtas dokumentinis filmas apie liaudies menininką brolių pranciškoną Vilių Orvidą. Vertėjas Jonas Öhman pristatė ir pardavinėjo savo į

švedų kalbą išverstas lietuvių autorių knygas. Tokia turininga šventės programa sukūrė puikią nuotaiką susitikimams, naujoms pažintims ir bendravimui.

"Baltija"

Jonas Öhman

Virtuvė/Köket

Sammanfattning

Den traditionella "Före-advants-festen" hölls samtidigt med föreningens årsmöte den 29 oktober. Festen började med litauisk mässa. Därefter uppträdde dansgruppen Baltija. Lina och Arturas Aleksandrauskai bjöd på den goda litauiska maten, franciskanermunkarna visade filmen om konstnären och franciskanermunken Vilius Orvidas. Under tiden presenterade och sålde Jonas Öhman böcker av litauiska författare, som han översatt till svenska. Det var en trevlig och innehållsrik fest.

Povilas Čalnaris

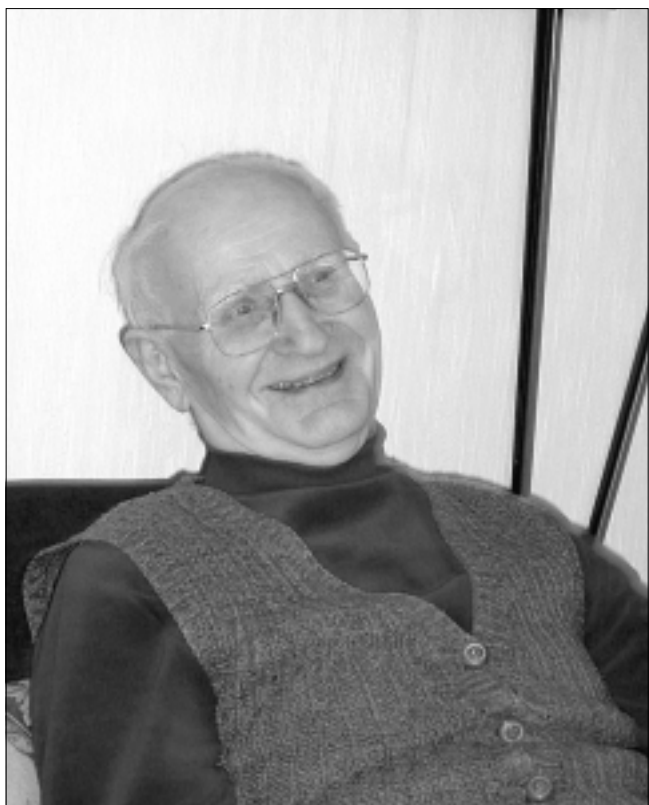
Steinar Langbakk

LBŠ narys/LFS medlem

22-åringen vände sig långsamt om i kuttern och tittade en sista gång tillbaka mot den litauiska kusten. Hans ögon var tårade av vind och sorg. Han försökte dölja tårarna för de andra passagerarna. I hans huvud formades tanken: "kommer jag någonsin att se mitt hemland och min familj igen?"

Det skulle ta 45 år innan han kom tillbaka till Litauen – och han fick aldrig mer träffa sina föräldrar och syskon.

Povilas Čalnaris, idag 83-årig pensionär, gift med Barbro och med två vuxna döttrar, Maria och Regina, är en av de äldsta litauerne i Sverige. Hans färd, som startade undan både ryssar och tyskar, började i Lygumai och Siauliai län och gick via Linkuva, Vilnius, Sventoji, Gotland, Nynäshamn, Grangärde, Uppsala, Hallstahammar, Skara till Hagfors där han stannade i 50 år och till sist till det lilla radhuset i Västerås.

På väggen ovanför hans säng hänger porträtten på mor och far, som han aldrig återsåg efter flykten från Litauen, tillsammans med ett litet kors och en liten litauisk flagga.

”För mig är det här deras grav,” säger Povilas lågmält. ”Vi vet inte var min far är begravd. Han, min mor och mina två bröder deporterades 1947 till

Sibirien. Min far dog där, 80 år gammal. Mina bröder och min mor var deporterade i 12 år. När de kom tillbaka hem till Lygumai var all deras egendom konfiskerad, mer än 1500 av byns invånare deporterade och de fick under flera år inget arbetstillstånd.”

Hotad idyll

När Povilas föddes 1922 var Lygumai en blomstrande liten by i Siauliai län. Där bodde cirka 4 000 människor och var i många stycken en liten idyll. Ingen i byn kunde då föreställa sig vilka fador, som skulle drabba dem bara knappa 20 år senare.

Hälften av befolkningen i Lygumai var judisk. Den utplånades under åren 1940-1944 av tyskarna. Av den återstående hälften, 2 000 personer, deporterades eller dödades 1 500 av ryssarna.

Povilas, som de flesta litauiska ungdomar under de här åren, ville ha ett självständigt Litauen och opponerade sig mot både tyskar och ryssar, och tvingades därför gömma sig och fly från båda arméerna.

Povilas tog studenten 1942, under den tyska ockupationen. Tre månader före studentexamen kallades han, tillsammans med flera av sina studiekamrater, till det tyska kommandot i Siauliai. Tyskarna ville mobilisera litauiska män till armén i kriget mot ryssarna. De unga männen från Siauliai skulle sändas till Tyskland för ”Arbetsdienst”. Pojkarna lyckades få uppskov till efter examen. Povilas reste då till Vilnius för att studera medicin och för att undkomma den tyska mobiliseringen.

I juni samma år störtade tyskarna den litauiska regeringen och stängde samtidigt universitetet i Vilnius, eftersom studenterna var alltför oppositionella mot ockupationsmakten.

Povilas återvände hem till Lygumai, men var inte säker.

se sid. 8

En söndag 1943 – då Povilas mot sina djupt troende föräldrars vilja inte gick till högmässan – omringades kyrkan direkt efter gudstjänsten av tysk militär. Alla unga män fångades in och tvångsrekryterades till tysk ”Arbeitsdienst”.

Povilas gömde sig i höstackar, lador och i skogen för att undkomma tyskarna. En dag träffade han en god vän, vars far var länspolischef. Vännern berättade att om man var polis löpte man ingen risk att bli inkallad. Povilas erbjöds arbete som polis, tackade ja och slapp därmed militärtjänst.

I drygt ett år arbetade Povilas som polis.

På flykt

1944 närmade sig fronten också Siauliai. Tyskarna drog sig tillbaka och ryssarna närmade sig. Siauliai bombades av ryskt stridsflyg.

I juli bestämde sig ett tiotal personer, däribland Povilas och en av hans bröder, för att fly från Siauliai och ta sig till Östersjö-kusten för att eventuellt fly till Tyskland. De visste alla vad som väntade dem om de stannade kvar. Alla hade den ”Svarta dagen”, den 13 juni 1941, i färskt minne. Den dagen, eller snarare mitt i natten till den 13 juni, startade ryssarna en klappjakt på litauiska intellektuella och bönder. Jakten pågick till den 15 juni och flera tusen litauer deporterades till Sibirien. Svarta listor hade upprättats över människor som skulle gripas, bland dem Povilas själv och hela hans familj. Klappjakten upphörde den 22 juni 1941, då tillfällig fred deklarerades och ryssarna dragit sig tillbaka.

Men nu, tre år senare, stod de alla inför samma hot igen och därför bestämde de sig för att fly.

Gruppen tog sig till Sventoji via Telsiai. Där träffade de en av Povilas lärare vid universitetet i Vilnius, professor Kazlauskas, som berättade att en flykt till Sverige planerades inom några dygn. En

liten kutter skulle försöka ta sig förbi både ryska och tyska bevakningsbåtar till Gotland.

En stormig och kylig augustinatt lämnade kuttern Sventoji med kurs mot Gotland. På däck satt Povilas tillsammans med en grupp andra unga litauer. För Povilas var det hans första resa till havs – och kanske den sista gången han såg litauisk mark.

Resan blev dramatisk. Kuttern tog in mycket vatten i det stormiga vädret, länsumpen slutade fungera och en man föll överbord men kunde räddas.

Men trots stormen – eller kanske tack vare den eftersom den troligen räddade kuttern från upptäckt – kunde man 36 timmar senare, den 11 augusti 1944, stiga i land på Gotland. Där omhändertogs gruppen av svensk militär och polis. Samma kväll skickades man till Visby med buss.

I Sverige

Från Visby gick färden med passagerarfartyget Hansa – som två månader senare torpederades av ryssarna - till Nynäshamn och därefter till Grangärde.

I Grangärde fick flyktingarna välja om de ville arbeta med jord- eller skogsbruk. Povilas valde jordbruk, eftersom han kom från en bondgård. Första arbetsplatsen var en bondgård utanför Avesta.

”Det var rena slavarbetet,” minns Povilas. ”Lite mat, ingen lön, ingen ledighet, bara arbete.”

Efter en tid förflyttades Povilas till en annan bondgård. Trots att han bara var där i två veckor blev den familjen hans vänner för livet, bland annat fanns de med på hans bröllop tio år senare.

Vårterminen 1945 började Povilas läsa medicin i Uppsala. Men svårigheterna var stora. Han kunde inte språket och han hade inga pengar vare sig till

se sid. 9

Santrauka - Povilas Čalnaris

Povilas Čalnaris gimė 1922 m. nedideliame, 4000 gyventojų turinčiame, klestinčiame Lygumų miestelyje Šiaulių apskrityje. Idilė pasibaigė nepraėjus nė 20 metų. Pusė miestelio gyventojų buvo žydai. Vokiečiai juos išžudė 1940-1944 m. Iš likusių 2000 gyventojų 1500 buvo deportuoti arba išžudyti rusų.

Povilas vengė tiek rusų, tiek vokiečių kariuomenės. 1942 m. įstojo į Vilniaus universitetą, medicinos fakultetą, tačiau tų pačių metų birželį vokiečiai uždarė universitetą.

Povilas grįžo į Lygumus. 1943 m., per stebuklą išven-

gęs vokiečių rekrutų gaudymo į ”Arbeitsdienst”, Povilas pradėjo slapstyti. Vėliau, draugo padedamas, įsitaisė dirbti policijoje, tuo išvengdamas tarnybos vokiečiams.

1944 m. frontas artėjo prie Šiaulių. Drauge su broliu ir dar keliomis dešimtimis žmonių Povilas nusprendė per Šventąją Baltijos jūrą trauktis į Vakarų. Žinojo, kas laukia, jei pasiliks, dar nepasimiršo 1941 metų birželio trėmimai į Sibirą. Taip pat žinojo, kad visa šeima buvo įtraukta į juodusius sąrašus. Šventojoje susitiko Vilniaus universiteto dėstytoją Kazlauską, kuris papasakojo apie galimybę po kelių dienų keltis per jūrą.

tęsinys 9 psl.

studierna, mat eller husrum. Han försökte på olika sätt få studiestöd, men på den tiden var det nästan en omöjlighet. I stället valde då Povilas att ta en kortare utbildning, till tandtekniker, i Stockholm.

Första anställningen var i Hallstahammar och därefter i Skara.

Tjusad av det värmländska rået

Det var där, i Skara, den unge litauern, rotade sig för alltid i Sverige. En ung, vacker värmländska råkade nämligen samtidigt studera på småskolläraryrket i Skara. Povilas blick riktades mot den vackra Barbro 1951 och sedan dess har han inte tagit ögonen från henne. När Barbro tagit sin examen våren 1952 reste hon tillbaka till sitt Hagfors och naturligtvis följde Povilas snart efter. Hösten 1952 flyttade han dit, trots enträgna böner från arbetsgivaren i Skara att stanna.

Povilas blev "litauern" i Värmland. Många år senare mötte han en tämligen nyutnämnd landshövding, Ingemar Eliasson, som frågade: "Hur många litauer bor det i Värmland?" Povilas svarade: "Jag är den ende." Varvid Eliasson replikerade: "Bra, då är vi två som är ensamma här – jag som landshövding och du som litauer."

Barbro och Povilas gifte sig 1955 i Hagfors. Där fick de två döttrar, Maria och Regina, och där byggde de upp sitt gemensamma liv. Barbro som lärare och Povilas som tandtekniker. De skaffade sig ett vackert hus i underbara omgivningar och trodde nog båda att det var där de skulle stanna livet ut. Men döttrarna växte upp, utbildade sig och började arbeta, den ena i Västerås och den andra i Stockholm. Och 2003 bestämde sig paret Čalnaris för att flytta närmare sina

barn, trots att de båda älskade sitt hus i Hagfors. De köpte ett radhus i Västerås, där de bor idag.

Minnena lever – ovan sänggaveln

Hans liv i Sverige har varit bra. Han har varit uppskattad som en skicklig tandtekniker. Han har begåvats med en charmerande familj. Och han är idag en omtyckt man både bland litauer i Sverige och svenskar.

Hans råd till de unga litauer, som idag kommer till Sverige, är:

"Gör alltid ditt bästa och låt kvalitet gå före kvantitet i ditt arbete."

45 år efter den dramatiska flykten en augustinatt 1945 återvände Povilas för första gången till Litauen. Därefter har det blivit ytterligare några besök. Men sina föräldrar och syskon fick han aldrig återse. Minnet av mor och far hålls vid liv med två små svartvita porträtt ovanför sänggaveln.

2006-01-07

Santraukos - Povilas Čalnaris - tęsinys

Taip vieną šaltą ir audringą rugpjūčio naktį Povilas su keletu kitų jaunų lietuvių išplaukė mažu žvejų laiveliu į Švediją. Po dramatiškos 36 valandų kelionės 1944 m. rugpjūčio 11 d. pasiekė Gotlandą. Tą patį vakarą buvo visi nuvežti autobusu į Visbį.

Iš Visbio pabėgėliai persikėlė į Grangärde, kur galėjo rinktis, ar jie nori dirbti miško ar žemės ūkyje. Povilas, ūkininko sūnus, pasirinko darbą pas ūkininką ir tą laiką prisimena tik kaip "tikrą vergystę: valgio truputis, jokio užmokesčio, jokių išieginų, tik darbas." Po kiek laiko persikėlė dirbti į kitą ūkį ir, nežiūrint to, kad išbuvo ten tik dvi savaites, su ta šeima liko geriausia draugais visam gyvenimui.

1945 pavasarį Povilas pradėjo mokytis medicinos Upsaloje. Tai buvo nelengva, nes Povilas nemokėjo kalbos ir neturėjo pinigų nei studijoms, nei valgiui, nei kambario nuomai. Gauti stipendiją tais laikais buvo beveik neįmanoma, tad pasirinko trumpesnės dantų techniko studijas Stokholme. Pirmoji darbovietė buvo Halstahammar, o vėliau – Skaroje.

Skaroje jaunasis lietuvis įsitvirtino Švedijoje visam laikui. Ten sutiko gražią jauną švedę Barbro, kuri Skaroje studijavo mokytojų seminarijoje. 1955 metais Hagforse jiedu susituokė. Ten susilaukė dviejų dukterų: Marijos ir Reginos, įsigyjo namą ir tikėjosi ten nu-
 tęsinys 10 psl.

Susipažinkime - Presentationer

”Susipažinkime” - naujas LBŠ laikraščio skyrelis. Kasmet daugėja Bendruomenės narių ir laikraščio skaitytojų, todėl manome, kad skyrelis, trumpai pristatantis keletą LBŠ narių, naujų ar senų, gali būti įdomus. Jei jūs norite būti pristatomas kitame laikraščio numeryje, kreipkitės į laikraščio redakciją-mielai išspausdinsime jūsų atsakymus. *LBŠ valdyba*

1. Prašom trumpai pristatyti save ir savo šeimą.
2. Kodėl siekiate bendravimo su lietuviais?
3. Ką norėtumėte atnaujinti LBŠ veikloje?

”Låt oss bekanta oss med” är en ny tidningsspalt. Varje år blir det fler och fler föreningsmedlemmar och fler läsare av denna tidning. Därför tror vi att en sådan spalt där det presenteras LFS nya eller gamla medlemmar kan vara intressant. Vill du bli presenterad i nästa tidningsnummer v.g. vänd dig till redaktionen. Vi publicerar gärna dina svar. *LFS styrelse*

1. Presentera kort dig själv och din familj.
2. Varför vill du umgås med litauer?
3. Vad skulle du vilja förnya i LFS verksamhet?

Daiva Stankuvienė ir Ričardas Bžeskis

1. Aš, Daiva Stankuvienė, Švedijoje esu jau dvejus metus, o Ričardas Bžeskis Švedijoje gyvena ketverius metus. Kartu Švedijoje pradėjome sunkų kelią. Atvykome iš Klaipėdos. Auginame du sūnus, kurie, kaip bebūtų gaila, šiandien dar Lietuvoje. Praeitais metais Ričardas Švedijoje atsidarė statybos darbų firmą. Aš, Daiva, Švedijoje dar nedirbu. Sulaukusi leidimo gyventi, dabar planuoju toliau mokytis švedų kalbą. Lietuvoje dirbau ”Iki” parduotuvės administratore. Planuojame kurtis ir gyventi Švedijoje.

2. Bendravimas tarp lietuvių, gyvenančių Švedijoje, leidžia geriau pažinti vieniems kitus, geriau susipažinti su švedų kultūra ir papročiais. Taip pat tai puiki galimybė keistis informacija, kuri padeda lengviau integruotis į Švedijos visuomenę.

3. Kadangi LBŠ nariais esame tik metus ir iš jų internetinį ryšį turime tik pusmetį, į šį klausimą atsakyti sunku. Manome, kad LBŠ veikla yra planinga ir tikslinga ne tik senbuviams, bet ir naujai įstojusiems nariams.

Sammanfattning

1. Daiva Stankuviene har bott i Sverige i 2 år och Ricardas Bžeskis i 4 år. Ricardas har startat ett byggföretag. Daiva fortsätter att läsa svenska. De har två söner, som fortfarande bor i Litauen.

2. Daiva och Ricardas tycker om att umgås med litauer i Sverige. Det hjälper dem att lära känna svenska traditioner och kultur och att lättare integreras i det svenska samhället.

3. De tycker att LFS verksamhet är välplanerad och ändamålsenlig för både de gamla och de nya medlemmarna.

Santraukos - Povilas Čalnaris - pabaiga

gyventi amžių. Tačiau dukroms užaugus, išsimokslinus ir įsidarbinus toli nuo namų, 2003 metais Čalnariai nutarė keltis arčiau vaikų. Taip jie atsikraustė į Vāstėrāšą, kur ir gyvena.

Šiandien Povilas Čalnaris yra 83-ų metų pensininkas, vienas iš seniausių lietuvių Švedijoje.

Praėjus 45 metams po dramatiškos kelionės 1945 metų rugpjūčio naktį, Povilas pirmą sykį sugrįžo į Lietuvą, tačiau savo artimųjų, tėvų bei brolių, jis nebesusitikio. Tėvo ir mamos atminimui prie savo lovos turi pasikabinęs nedideles juodai įrėmintas nuotraukas. Šalia kabo nedidelis kryžius ir Lietuvos trispalvė. ”Čia man yra jų kapai, - sako Povilas. Mes nežinome, kur tėvas

yra palaidotas. Jis, mama ir mano du broliai 1947 m. buvo ištremti į Sibirą. Tėvas mirė ten, būdamas 80 metų amžiaus. Mama ir broliai sugrįžo po 12 metų, tačiau savo nuosavybės nebeatgavo – viskas buvo konfiskuota. Dar keletą metų jie neturėjo leidimo dirbti.”

Gyvenimas Švedijoje Povilui nusisekė. Jis buvo įvertintas kaip nagingas dantų technikas, sukūrė žavią šeimą ir šiandien yra mėgiamas tiek Švedijos lietuvių, tiek švedų.

Povilo Čalnario patarimas jauniems lietuvičiams, kurie dabar atvyksta į Švediją: ”Stenkitės atlikti darbą kuo geriau, kad kokybė pralenktų kiekybę”. Šio principo Povilas laikėsi visą gyvenimą. *2006-01-07*

Susipažinkime - Presentationer

Erling Johansson

1. Jag är en fränskild 55 årig man med tre vuxna barn och fem barnbarn. Jag arbetar f.n. i svenska försvarets högkvarter men får under våren 2006 möjligheten till förtida avsked. Jag har haft flera befattningar med anknytning till Litauen och en av dem var svensk försvarsattaché i Vilnius från december 1995 till juli 1999.

2. Jag vill bibehålla den kunskap som jag fått i mitt arbete och fortsätta sprida kunskap om litauer och

Litauen i Sverige och bland svenskar. Jag vill också förbättra min kunskap i litauiska språket.

3. Ingenting behöver förnyas men jag skulle vilja lägga en större tyngdpunkt på att ha kontakt med andra föreningar och aktiviteter bland svenskar. Det är lätt att en förening som till stor del bygger på en etnisk grund blir isolerad. Detta får emellertid inte gå ut över föreningens huvuduppgift, som är att vara en samlande organisation för litauer i Sverige. Detta är viktigt för de litauer som befinner sig i Sverige under en kortare tid.

Santrauka

1. Esu išsiskyręs 55 metų amžiaus vyriškis, turintis tris suaugusius vaikus ir penkis anūkus. Dirbu vyriausiojo Švedijos kariuomenės vado būstinėje, nuo 2006 pavasario tikiuosi priešlaikinio atleidimo. Esu turėjęs užduočių, susijusių su Lietuva, viena iš jų – buvau karo atašė Vilniuje 1995 - 1999 metais.

2. Noriu išsaugoti žinias, sukauptas darbo metu, apie lietuvius bei Lietuvą ir platinti jas švedams Švedijoje. Tuo pačiu noriu daugiau išmokti lietuvių kalbos.

3. Nieko nereikia atnaujinti, bet aš norėčiau, kad būtų skiriama daugiau dėmesio kontaktams su kitomis bendruomenėmis ir veiklai su švedais. Bedruomenė, susikūrusi pirmiausia etniniu pagrindu, gali būti izoliuota. Tačiau tai neturėtų užgožti pagrindinio bendruomenės uždavinio-būti apjungiančia Švedijos lietuvių organizacija. Tai svarbu trumpesniai laikotarpiui atvažiuojantiems lietuviams.

Fondas

Jau trečią kartą Lietuvių vaikų Švedijoje mokyklos fondas dėkoja Alfonsui Jovertui už didelę finansinę paramą. Praėjusių metų spalio mėnesį Alfonsas į fondo sąskaitą vėl pervėdė 30 000 kronų ir iš viso mūsų fondui paaukojo 110 000 kronų.

Saulės mokyklėlės vaikų, tėvų ir visos Bendruomenės vardu Fondo valdyba dar kartą dėkoja Alfonsui už nuostabią dovaną.

Fondo valdyba

Sammanfattning

Litauiska Barnskolefonden (LBF) tackar Alfonsas Jovert för bidrag med 30 000 kr i oktober. Alfonsas har sammanlagt givit LBF 110 000 kr.

Saules-skolans barn, deras föräldrar och fondens styrelse tackar Alfonsas för denna underbara gåva.

LBS sveikinimai

Sveikiname Viktoriją!

Nuostabią praėjusių metų gruodžio dieną LBS valdybos narė Viktorija Stokholmo Engelbrekts bažnyčioje sumainė žiedus su Per Carlemalm. Nuoširdžiai sveikiname jaunuosius jungtvių proga ir linkime begalinės meilės, pasakiškos laimės ir didelės šeimos!

Sammanfattning

LBS valdyba

LFS styrelse gratulerar styrelsemedlemmen Viktorija och Per Carlemalm till vigseln och önskar kärlek, lycka och stor familj.

Nauji bendruomenės nariai

Sveikiname naujus Lietuvos bendruomenės narius, nuo praėjusio laikraščio numerio (2005 spalio):

Vijola Urbonavičiūtė, Steinar Langbakk ir Margita Björklund.

Raginame ir kitus lietuvius, naujai atvykusius ar seniau gyvenančius, papildyti Bendruomenės gretas. Kartu bus įdomiau ir linksčiau.

LBS valdyba

Sammanfattning

LFS styrelse hälsar välkomna nya LFS medlemmar: Vijola Urbonaviciute, Steinar Langbakk och Margita Björklund.

Padėkos

Dėkojame Onutei Gurvičienei

Onutė Gurvičienė dirbo LBS valdyboje ketverius metus, iki praėjusių metų spalio mėnesio. Ji daug prisidėjo prie Valdybos veiklos savo idėjomis ir darbu ypač per metinius susirinkimus ir siekiant į bendruomenės veiklą įtraukti žmones iš kitų Švedijos regionų. Nuoširdžiai dėkojame Onutei už jos svarbų darbą Valdyboje, visada gerą nuotaiką ir linkime jai visokeriopos sėkmės!

LBS valdyba

Sammanfattning

LFS styrelse tackar Onute Gurviciene för hennes betydelsefulla fyra års arbete i styrelsen.

Padėkos

Padėka Sophie Lukshai-Kielbowski

Nuoširdžiai dėkojame Sophie Lukshai-Kielbowski už didžiulę paramą Lietuvos bendruomenei Švedijoje išnuomojant šv. Eugenijos bažnyčios patalpas Bendruomenės renginiams ir pagalbą bei rūpestį jas tvarkant.

LBS valdyba

Sammanfattning

LFS styrelse tackar Sophie Luksha-Kielbowska hjärtligt för den stora hjälpen med att få hyra St. Eugenia-kyrkans lokaler för LFS tillställningar och arbetet med att iordningställa lokalerna.

Dėkojame Linai ir Artūriui

Praėjusios Priešadventinės vakaronės dalyviai turėjo progą paragauti naujų lietuviškų valgių. Šį kartą mišrainės ruošė ir naminius tortus kepė Lina ir Artūras Aleksandrauskai. Vakaronėi šeimyna paaukojo ir visą iš Lietuvos atsivežtą duoną, kurios Švedijoje mes kol kas dar negalime nusipirkti.

Bendruomenės vardu dėkojame Linai ir Artūriui už skančius patiekalus ir sugaištą laiką ir ateityje tikimės paragauti naujų šeimos receptų.

LBS valdyba

Sammanfattning

LFS styrelse tackar Lina och Arturas Aleksandrauskai för den goda maten de lagade till "Före-advent-festen".

Jubiliejai!

LBS valdyba norėtų sveikinti visus jubiliatų. Labai prašome pranešti apie artėjančius jubiliejus valdybai arba laikraščio redakcijai.

Sammanfattning

LFS styrelse skulle gärna vilja gratulera alla som firar ett jubileum. Var snälla och meddela om det till styrelsen eller tidningsredaktionen.

LBS INFORMACINIS LEIDINYS / NYHETSBLAD FÖR LITAUISKA FÖRENINGEN I SVERIGE, Nr. 1 (7)

LEIDĖJAS / UTGIVARE: LBS valdyba / LFS styrelse

PIRMININKĖ / ORDFÖRANDE: Virginija Langbakk

Skrakvägen 25 B, SE-141 72 Huddinge

virginijalangbakk@hotmail.com tel.: 070-597 06 80

SEKRETORĖ / SEKRETERARE: Eglė Marcinkevičiūtė,

egle.marcinkeviciute@sh.se tel.: 070-335 42 39

2006 M. SAUSIS / JANUARI ÅR 2006

REDAGUOJA / REDIGERAR: Eglė Marcinkevičiūtė

DIZAINAS IR MARKETAS / FORMGIVNING OCH LAYOUT: Audronė Städje

SANTRAUKOS / SAMMANFATTNINGAR: Audronė Städje

ILUSTRACIJOS / BILDER: D. Šapokaitė (1), J. Städje (4,6,11,12), A. Städje (3,5,7,9,11,12), R. Bžeskis (10), S. Petersson (12).

KAINA / PRIS: 15 SEK, LBS nariams - nemokamai /

för LFS medlemmar - gratis

TIRAŽAS / ANTAL KOPIOR: 130 vnt./st.

LBS POSTGIRO / LFS PG 22 30 29-0

LBS E-PAŠTO ADRESAS / LFS E-POST: lbsvaldyba@hotmail.com

SVETAINĖ / WEBBADRESS: www.qedata.se/lbs

Narystės paraiška yra LBS svetainėje /

Medlemsansökan finns på LFS webben

Redakcija pasiilieka teisę trumpinti ir redaguoti atsiųstus tekstus. /

Redaktionen har rätten till att förkorta och redigera inkomna texter.